

Så mycket bättre
Skola
Sjukvård
Miljö
Men färre lyxbilar
Vänsterpartiet.

I Leksand är inte
bara stugorna
röda

Vänsterpartiet

Nationalekonomen och
årets Siljansnäsare

Peo Nordlöf

ger sin syn på den ekonomiska situation
vi befinner oss i.

Seminariet leds av Jan-Klas Neuman
och publiken får tillfälle att ställa frågor
till Peo.

ABF i Leksand tisdag 25 augusti 18.00-20.00
Gratis entré och vi bjuder kaffe och kaka.

Ekonomibyrån
Skatteparadiset

FLER AVSNITT

svt

OJÄMLIKHET I FÖRMÖGENHET

MÄTT MED GINI-KOEFFICIENTEN 2024

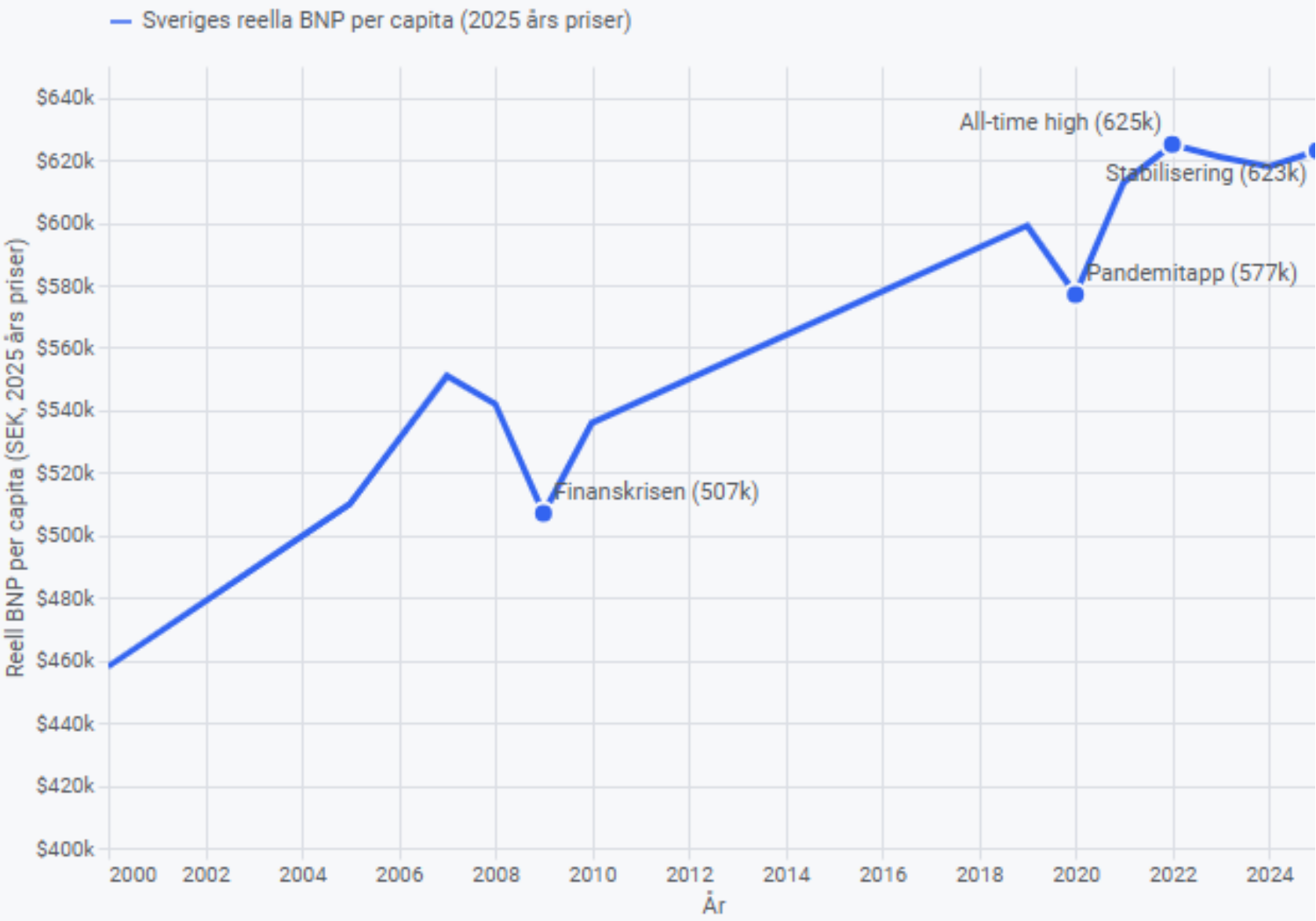
KÄLLA: GLOBAL WEALTH REPORT 2025

1	BRASILien	0.82
2	RYSSLAND	0.82
3	SYDAFRIKA	0.8
4	FÖRENADE ARABEMIRATEN	0.8
5	SAUDIARABIEN	0.78
6	SVERIGE	0.75
7	USA	0.74
8	INDIEN	0.74
9	TURKIET	0.73

Nu tjänar en toppdirektör 77 gånger mer än en industriarbetare, enligt LO:s årliga genomgång i rapporten Makteliten. En tydlig ökning från året innan då siffran var 71.

6,5 årslöner i månaden

Sveriges reella BNP per capita (2000–2025)

Värdena visar köpkraften och produktionen per invånare uttryckt i det penningvärde som rådde under 2025.

2005: 510 000 kronor

**2009: Internationell finanskris
507.000 kronor**

2019: 599 000 kronor

2020: Corona 577 000 kroor

**2021: Staten åtgärder 613 000
kronor**

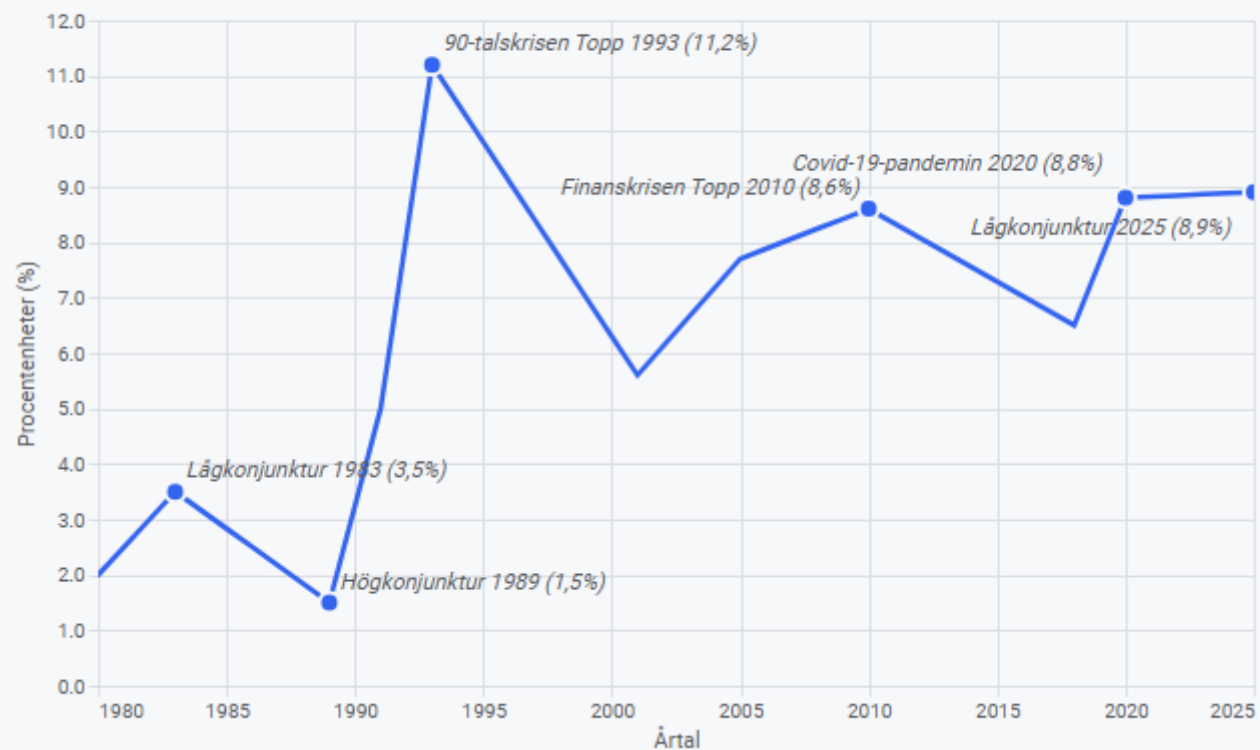
2022: All-time high 625 000 kronor

**2023: Greed-flation och krig
618 000 kronor**

2025: 623 000 kronor

MASSARBETSLÖSHET I 35 ÅR

Arbetslösheten i Sverige 1980–2025 (%)

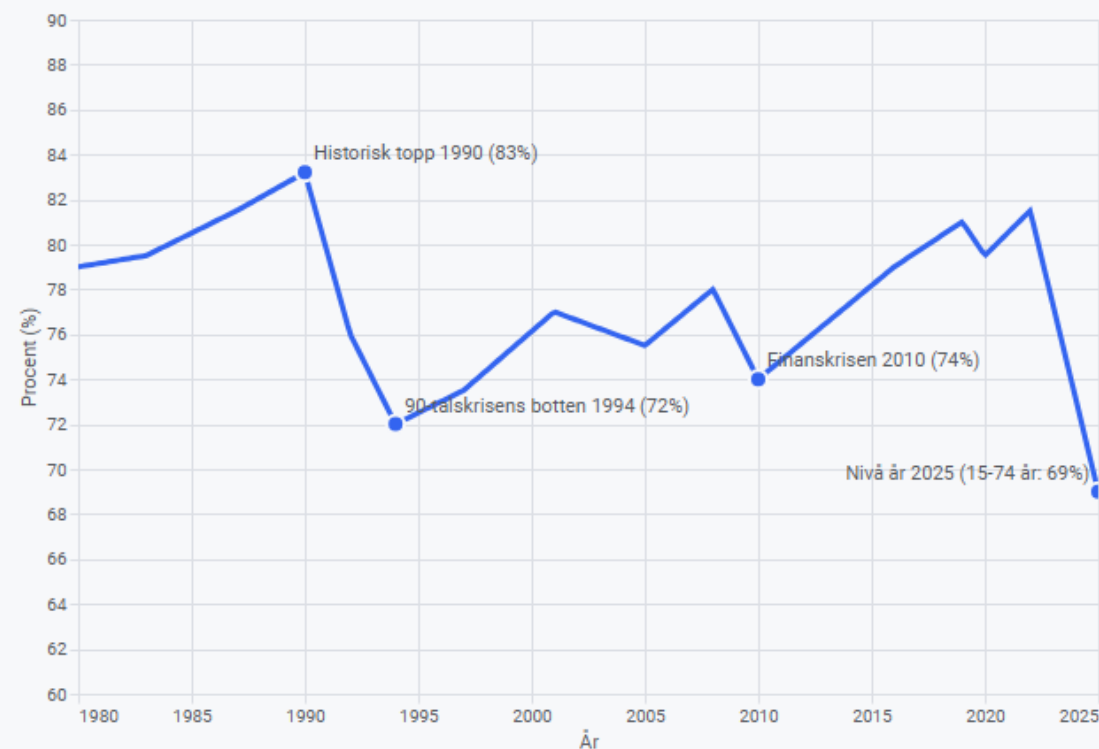

1989 1,5 %

2026: 9 % ca en halv miljon

Sysselsättningsgraden i Sverige 1980–2025 (%)

Fokus på åldersgruppen 16–64 år (2025 visar 15–74 år enligt gällande AKU-definition)

1990 83%

2026 69 %

KÄLLA: SCB

80-84 > 3% betecknades som Massarbetslöshet

85-89 Devalveringar

90-99 Avregleringar och fastighetsbubbla
skattereform med i EU

Vi lämnade full sysselsättning för
inflationbekämpning och "Jämviktsarbetslöshet"
Efterfrågearbetslöshet blev över en natt strukturell
arbetslöshet! Stämmer inte!

Kapitalets arbetslöshetsarmé – Reserv av arbetslösa

- Pressar ner lönerna. Håller tillbaka löneutvecklingen och maximerar företagens vinster.
- Skapar flexibilitet vid högkonjunktur att hämta arbetskraft ur. Vid lågkonjunktur skickas folk tillbaka till arbetslöshetsarmén.
- Gig arbetarna (cykelbud och behovsanställda via appar). Reservarmé av unga och utrikes födda för att pressa ner löner och runda kollektivavtalen.

Jämviktsarbetslösheten - NAIRU

- Enligt Riksbankens bedömning 2026 cirka 6,8 till 7,0 procent för att hålla nere inflationen (KI).
- Riksbanken höjer normalt styrräntan om arbetslösheten sjunker under NAIRU. "Kyla ner ekonomin"

Kritiken mot NAIRU

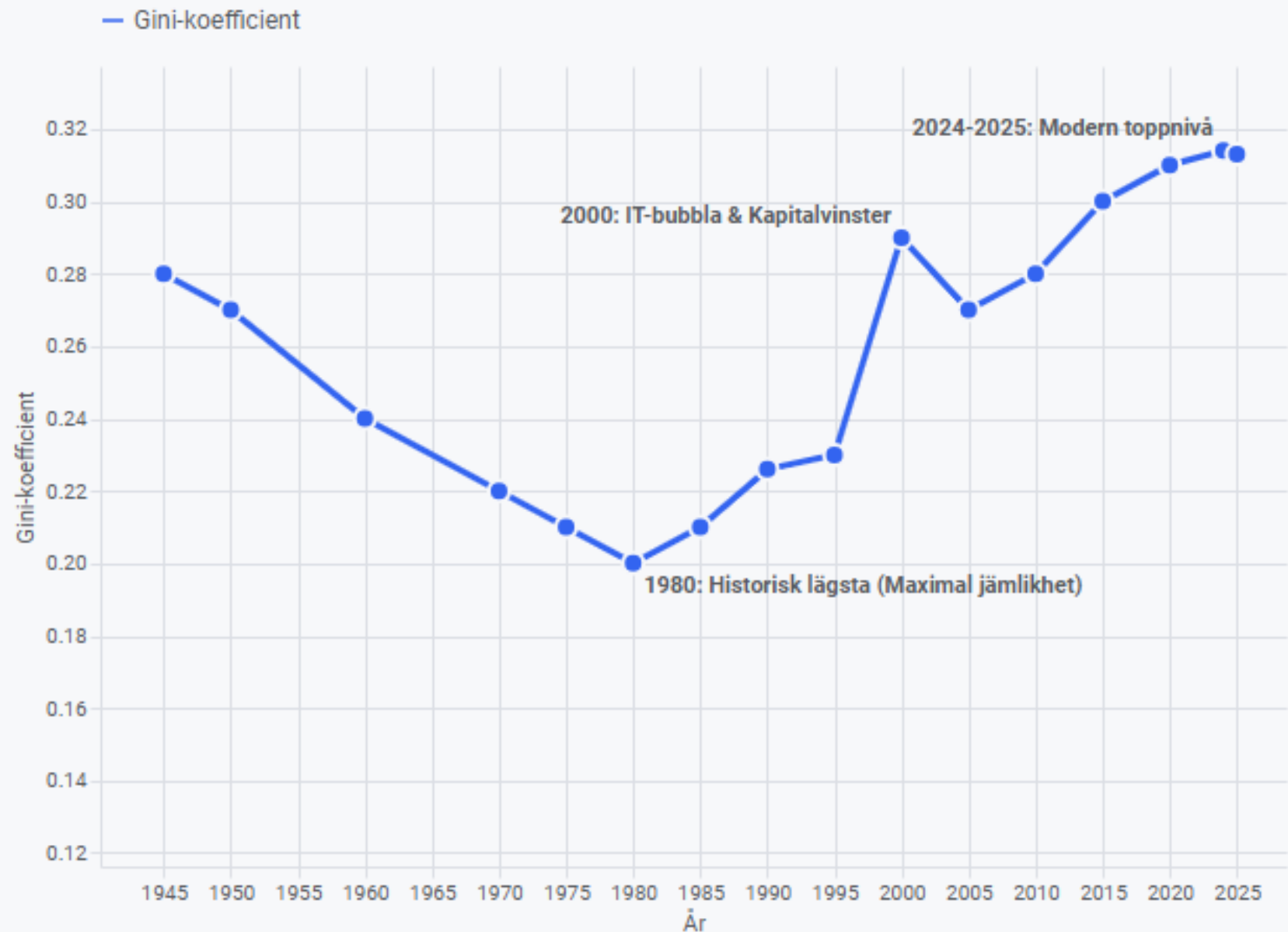
- Medveten arbetslöshet - Arbetslösa som ekonomisk krockkudde – djupt orättvist – låg A-kassa och utförsäkring.
- Felaktig Teori – empirin visar att teorin inte stämmer vare sig i Sverige eller USA.
- Skapar uppgivenhet och politisk acceptans och blir en självuppfyllande profetia.

Vänsterpartiet

- Lägg till ett sysselsättningsmål till Riksbanken. (Federal Reserve i USA har dubbla mål "Maximal employment and Price Stability")
- Offentliga investeringar i infrastruktur, klimatomställning och välfärd för att pressa ner arbetslösheten

Sveriges Gini-koefficient (1945–2025)

Inkomstskillnader baserat på historisk data och SCB-statistik

1945 – 1980

Stark fackföreningsrörelse

Solidariska löneavtal

Utbyggnad av Velfärdsstaten

1980 Världens ekonomiskt mest jämlika land

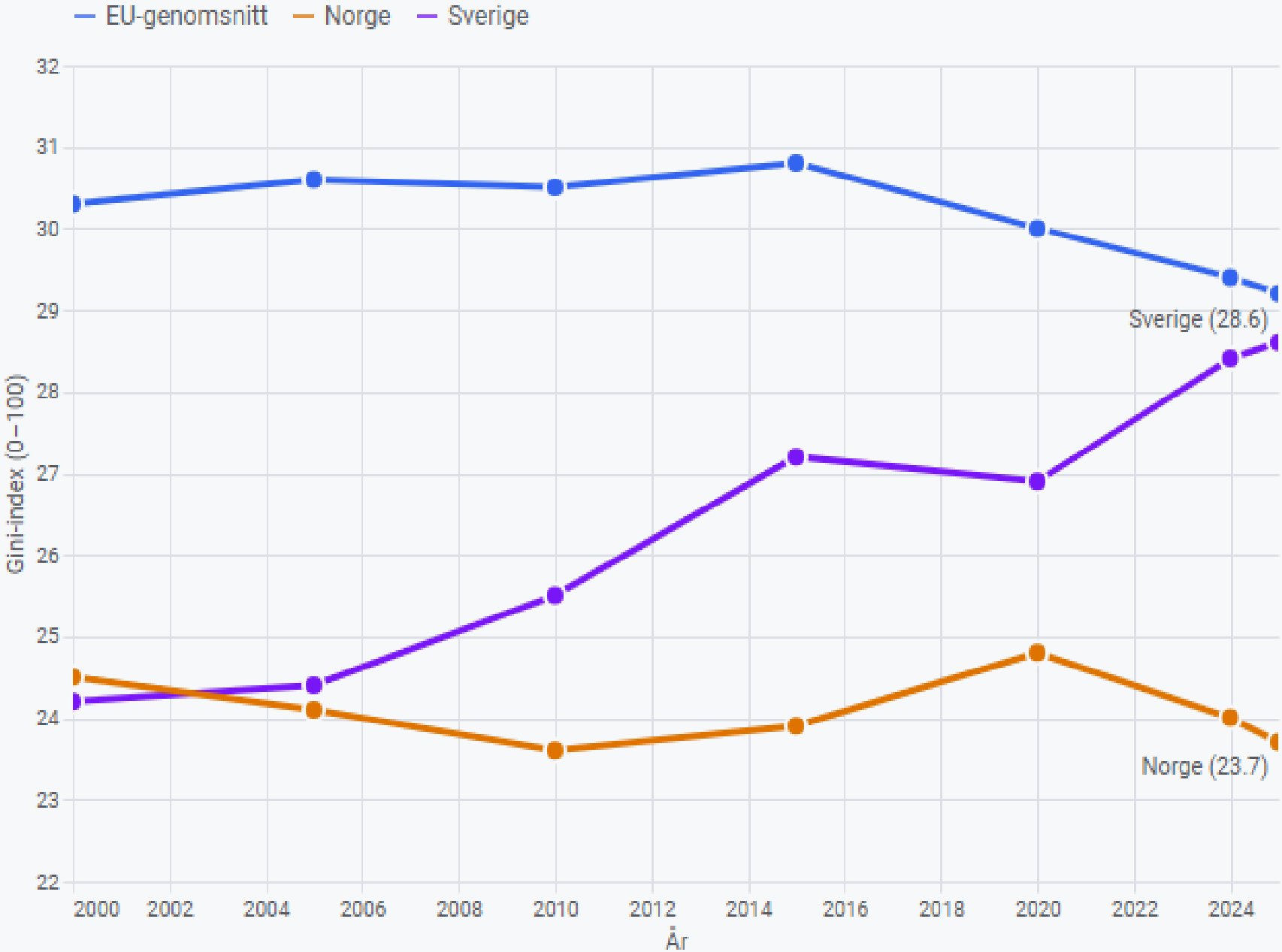
1985 Marknadsreformer och Avregleringar

1990 Stora skattereformen

2000 IT-bubblan. Enorma realisationsvinster för en del.

2001 – 2024 Aktieutdelningar och fastighetsvinster drar ifrån

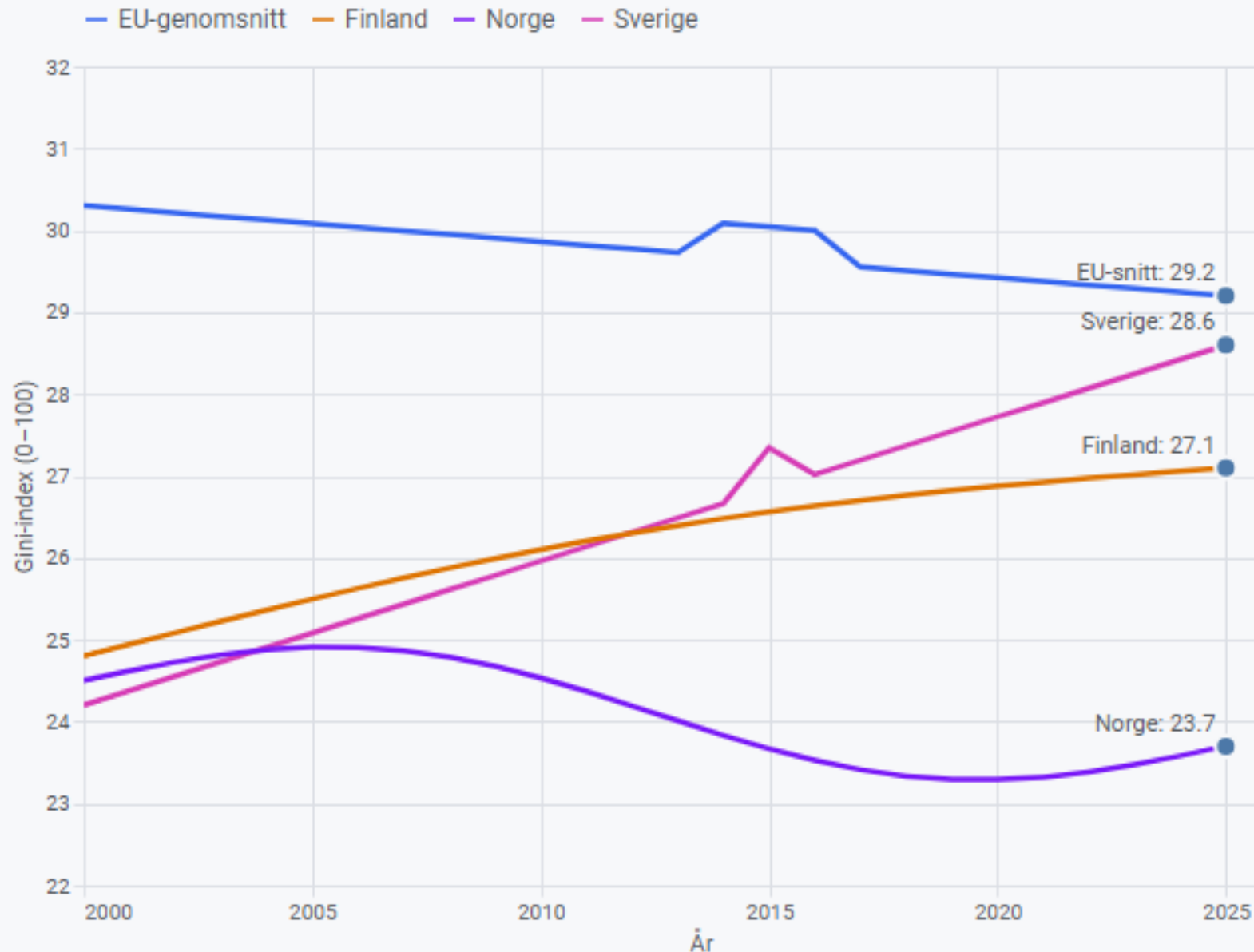
Gini-koefficientens utveckling (2000–2025)

Den svenska utvecklingen mot ett högre Gini-index beror framför allt på att de lägsta fasta ersättningarna och bidragen i samhället inte har räknats upp i samma takt som de allmänna lönerna, medan de högre inkomsterna har dragit ifrån.

Norge har valt en annan ekonomisk bana än Sverige. Genom en hårt sammanhållen lönebildning över hela arbetsmarknaden och starka offentliga skyddsnät har Norge lyckats behålla en mycket jämn inkomstfördelning

Inkomstspridning (Gini-koefficient) 2000–2025

Sverige: Lägsta fasta ersättningarna och bidragen har inte räknats upp i samma takt som lönerna. Högre inkomster dragit ifrån. Minskad progressivitet i skatterna. "Automatiska nedskärningar" i kommuner och vården.

Norge: Sammanhållen lönebildning och starka offentliga skyddsnät. Inkomstskyddade statsbidrag till kommunerna.

Finland: Behållit en hög grad av progressivitet i skatter. A-kassa och garantipensioner har räknats upp med de allmänna lönerna. Inkomstskyddade statsbidrag till kommunerna.

Sveriges försprång har raderats ut: Vid millennieskiftet år 2000 var Sverige dramatiskt mycket mer jämlikt än genomsnittet i Europa. Under de efterföljande 25 åren har klyftorna i Sverige ökat stadigt. Eftersom EU-genomsnittet samtidigt har minskat svagt under det senaste decenniet (från 30,8 år 2014 till 29,2 år 2025), har avståndet mellan Sverige och Europa i princip raderats ut.

Norge som den jämlika motpolen: Norge har valt en annan ekonomisk bana än Sverige. Genom en hårt sammanhållen lönebildning över hela arbetsmarknaden och starka offentliga skyddsnät har Norge lyckats behålla en mycket jämn inkomstfördelning och avslutar mätserien på låga 23,7.

Drivkrafterna bakom förändringen: Den svenska utvecklingen mot ett högre Gini-index beror framför allt på att de lägsta fasta ersättningarna och bidragen i samhället inte har räknats upp i samma takt som de allmänna lönerna, medan de högre inkomsterna har dragit ifrån.

					Finans	IT
\$ Miljardärer FORBES	1987	1990	2011	2020	2025	2026
Sverige	2	6	10	31	45	51
Norge	0	0	5	12	12	18
Danmark	3	3	6	8	9	8
Finland	0	0	7	6	7	7
Svenska KR Miljardärer SCB	14	32	108	336	>500	>500
					ej statistik	ej statistik

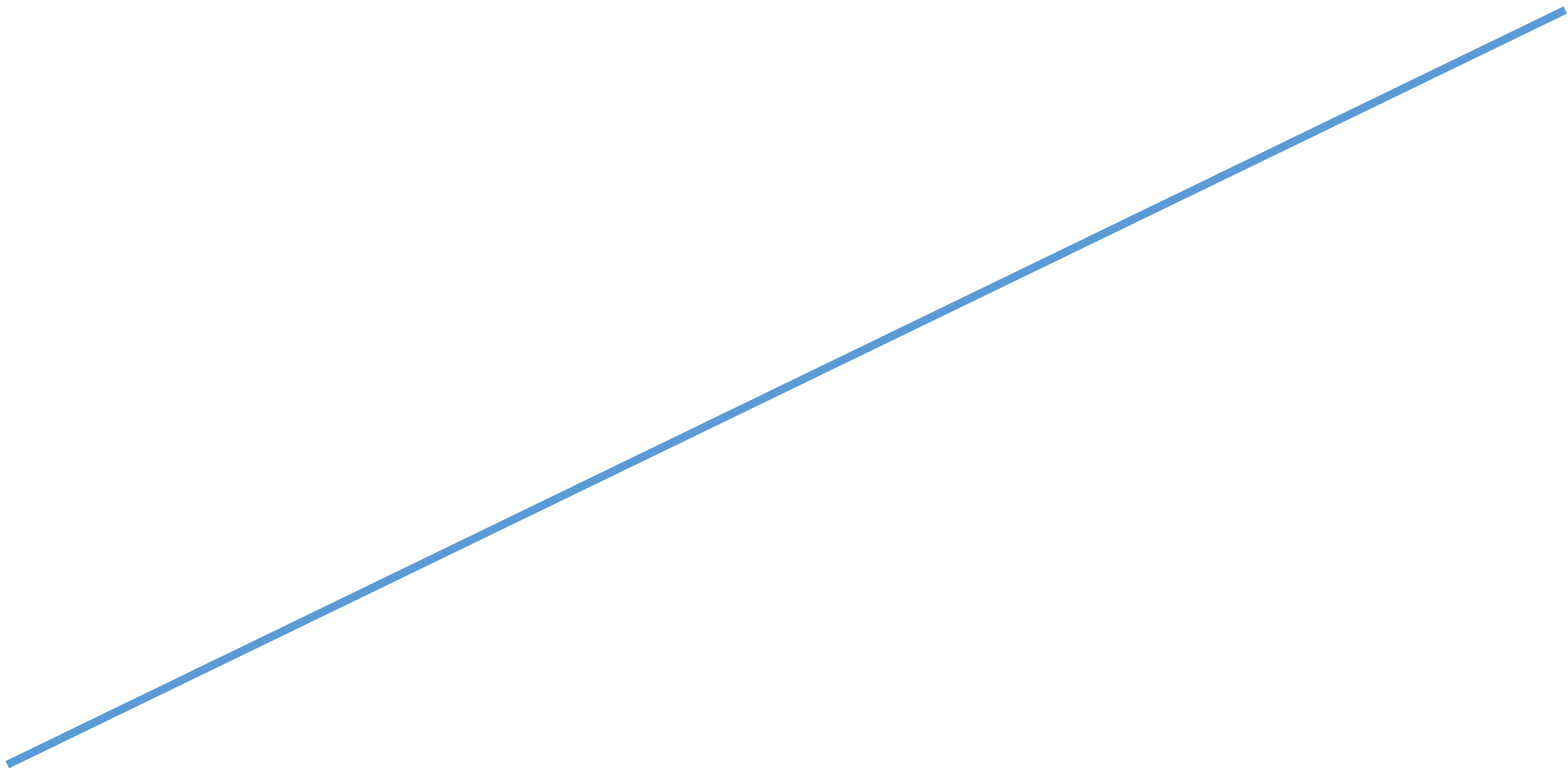
FORBES 2026	Sverige	USA	Norge	Danmark	Finland
\$ Miljardärer per miljon inv.	4,8	2,4	3,1	1,5	1,3

Stora intäktsbortfall över tid

Över tid summeras bortfallet till 134 miljarder

- Cirka 20 procent av Leksands intäkter består av statsbidrag.
- Garantera en likvärdig välfärd i hela landet och att stärka det kommunala självstyret.
- Värdesäkras ej mot pris- och löneökningar eller förändringar i befolkningens storlek och sammansättning.
- I våra nordiska grannländer räknar man upp den statliga finansieringen av välfärden i takt med inflation, kostnadsökningar och den demografiska utvecklingen.
- Ett konstant tryck på att skära ned på vård, skola och omsorg alternativt kraftigt höja skattesatsen.
- När staten kopplar nya medel till ambitionshöjningar eller specifika ändamål höjs förväntningarna på välfärden utan att resurserna nödvändigtvis ökar.
- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har beräknat att under perioden 2005 - 2025, så har den svenska kommunsektorn ackumulerat förlorat 134 miljarder kronor realt (i verklig köpkraft).

CONNOISSEUR

NUMMER 1-2020

Cirka 28 000–31 500 individer i Sverige med högst inkomst av tjänst eller kapital.

Connoisseur är ett exklusivt svenskt livsstilsmagasin, grundat 1998, som riktar sig till landets högsta inkomsttagare. Tidningen distribueras gratis fyra gånger per år till personer med en årsinkomst över ca 2,7 miljoner kronor. Innehållet fokuserar på lyx, premiumvarumärken, affärsreportage och högre ståndslivsstil, ofta beskrivet som ett "coffee table"-magasin.

GOURMET – CONNOISSEURENS GUIDE TILL DET RÖDA GULDET

MÖTET – STJÄRNARKITEKTEN MARTIN BRUDNIZKI

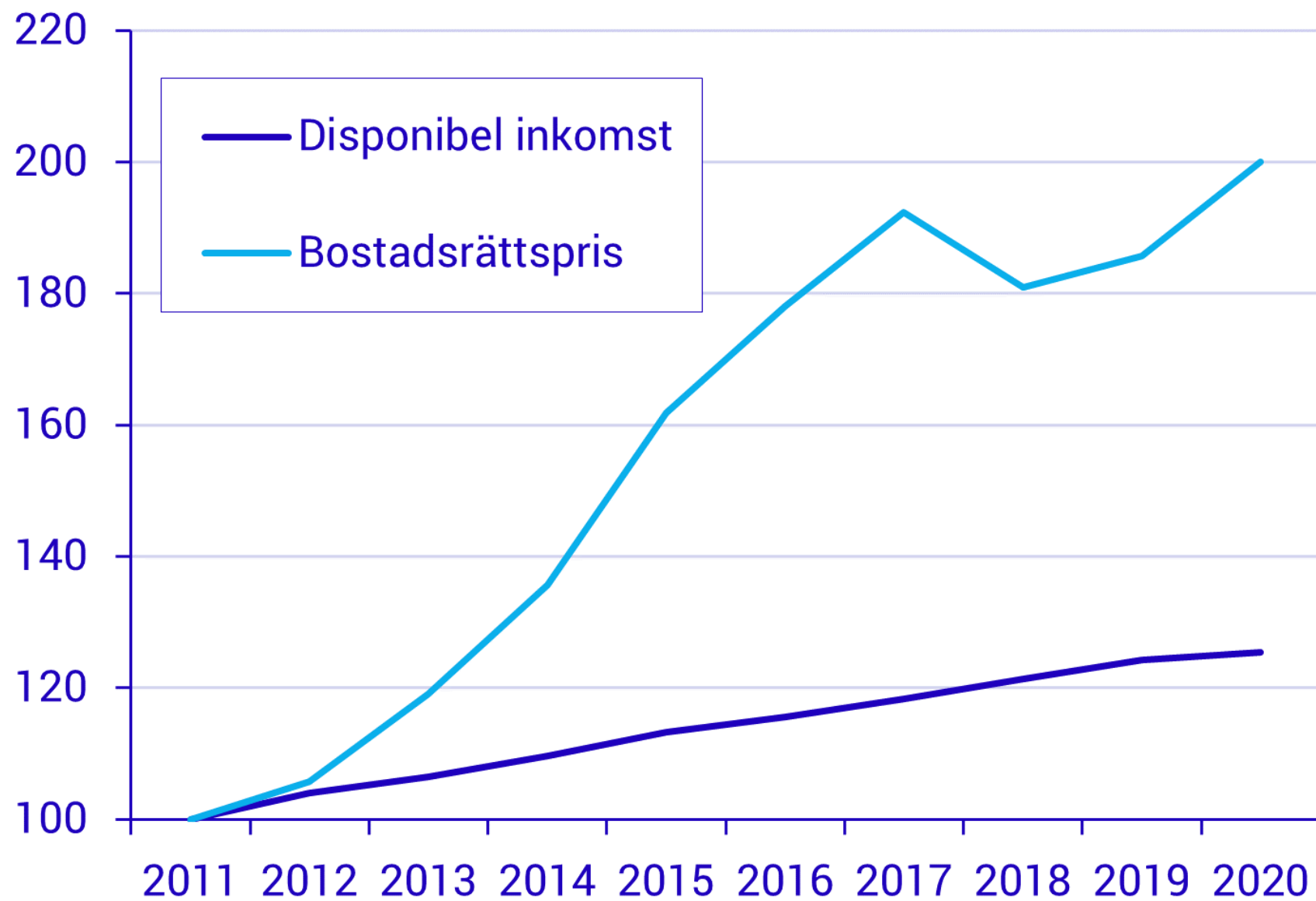
MODE – VÄRLDENS EXKLUSIVASTE TYGER

21 november 1985

”90-talet var det decennium då Sverige gick från att vara ett av världens jämlikaste länder till en plats där marknadens logik ersatte tanken om det gemensamma. Det var ett systemskifte som kom från höger men fullbordades av Socialdemokraterna.”

Karin Pettersson

SCB

1. "Novemberrevolutionen" 1985: Slopade utlåningstak för bankerna + Räntheregleringen togs bort.
2. Sveriges statsminister mördad 1986 – politisk kris
3. Valutaregleringen slopades 1989

Detta kombinerat med generösa ränteavdrag gav extrem överhettning och lade grunden till kommande kriser.

3. Fastighetskrisen utbröt hösten 1990. Enorm bubbla sprack.
4. Bankkrisen startade hösten 1991. Bankerna hade lånat ut för mycket pengar. Staten fick tillfälligt förstatliga och rädda banker. Första Carl Bildt regeringen.
5. Valutakris massiv valutaspekulation. 1992 styrräntan 500 procent. Valutan började flyta.
6. Cirka 500 000 jobb raderades ut 1990 – 1994. Massarbetslöshet i Sverige. Full sysselsättningspolitiken övergavs. 1995 in i EU.

Bostadsbyggande - Det stora systemskiftet (1991–1993)

Efter riksdagsvalet 1991 lade den nytilträdde borgerliga regeringen ner det dåvarande Bostadsdepartementet. Under åren 1992–1993 **avvecklades de generella statliga bostadslånen och räntebidragen** till nybyggande. Finansieringen, ansvaret och den ekonomiska risken flyttades då helt över från staten till privata banker, byggbolag och marknaden. Sedan dess har principen varit att bostadsmarknaden ska bära sina egna kostnader

I dag (2026) saknar Sverige helt generella eller riktade statliga subventioner för nyproduktion av bostäder. Det statliga engagemanget på bostadsmarknaden är numera begränsat till konsumentledet, främst genom det generella ränteavdraget på bolån samt bostadsbidrag till låginkomsttagare.

Miljonprogrammet (1965–1974) finansierades genom ett unikt, statligt kontrollerat system som kombinerade **pensionskapital, förmånliga statliga lån och bostadsbidrag**.

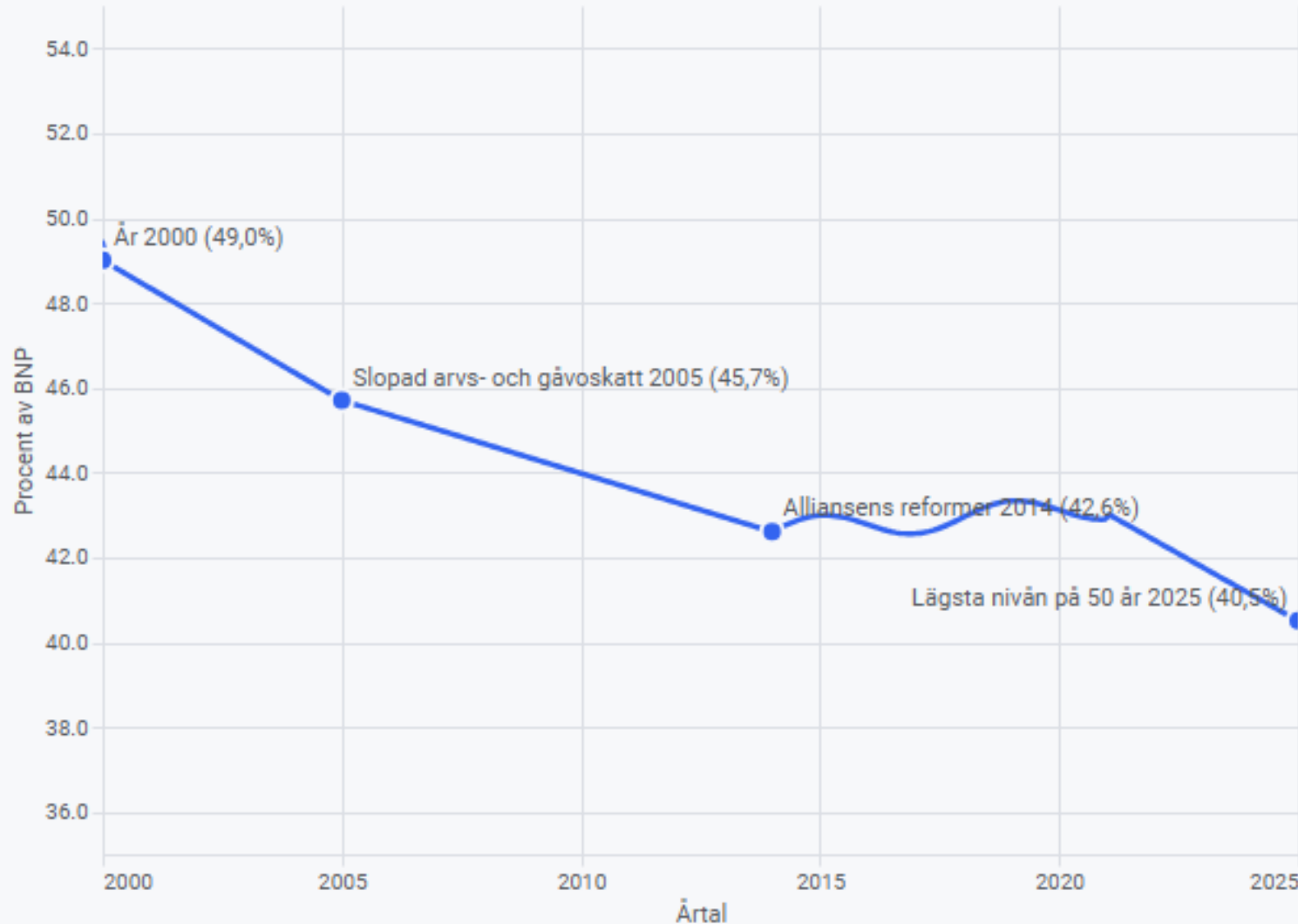
Mellan 1990 och 2024 har skattekvoten sänkts från 49,8 procent av BNP till 41,1 procent, vilket motsvarar ca 560 miljarder kronor i mindre skatteinkomster varje år. Skattesänkningarna har satt press på de offentliga välfärdstjänsterna och ökat den ekonomiska ojämlikheten.

SÄNK KAPITALSKATT

ÖKADE INVESTERINGAR OCH HÖGRE TILLVÄXT

Källa: Näringslivets Ekonomifakta

Skattetrycket i Sverige 2000–2025 (% av BNP)

Sveriges **skattetryck (skattekvoten)** sjönk från **49,0 procent** år 2000 till runt **40,5 procent** år **2025**, vilket innebär en minskning med nästan 9 procentenheter av BNP under denna 25-årsperiod. Denna utveckling representerar en förflyttning från historiska rekordnivåer till det lägsta skattetrycket i Sverige på ett halvt sekel.

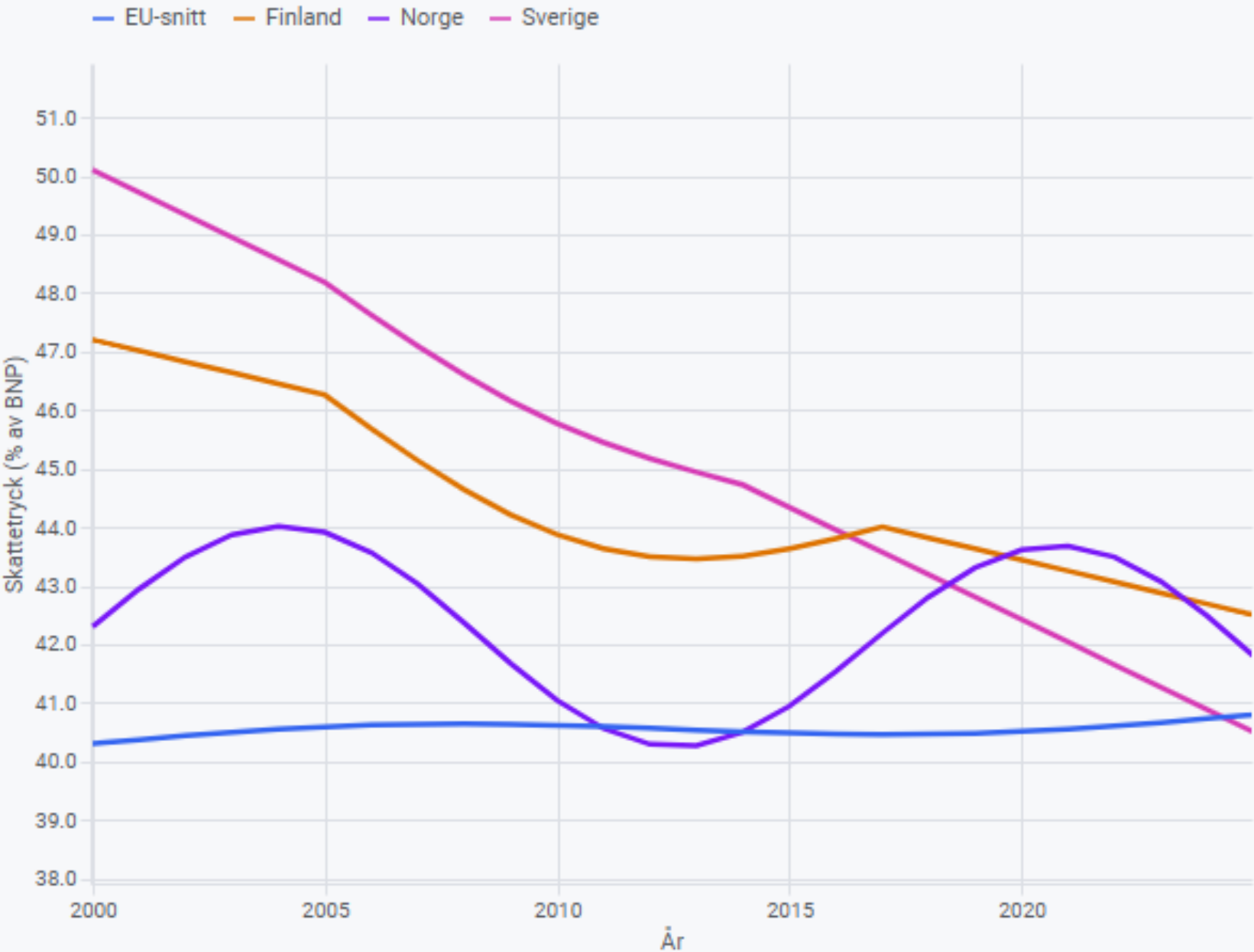
$$\text{Skattetryck} = \frac{\text{Totala skatteintäkter}}{\text{BNP}}$$

BNP beräknas nämligen genom att lägga ihop all konsumtion i ett samhälle:

$$\text{BNP} = \text{Privat konsumtion} + \text{Offentlig konsumtion} + \text{Investeringar} + \text{Nettoexport}$$

Om den **offentliga konsumtionen** minskar snabbare än vad de privata hushållen hinner börja handla för sina nya skattepengar, kan den totala ekonomiska aktiviteten (BNP) tillfälligt dämpas.

Skattetryckets utveckling (2000–2025)

Sverige (SE): Bryter tydligt mot den övriga gruppen med en kraftig och långsiktig skattesänkningstrend (från **50,1 % till 40,5 %**).

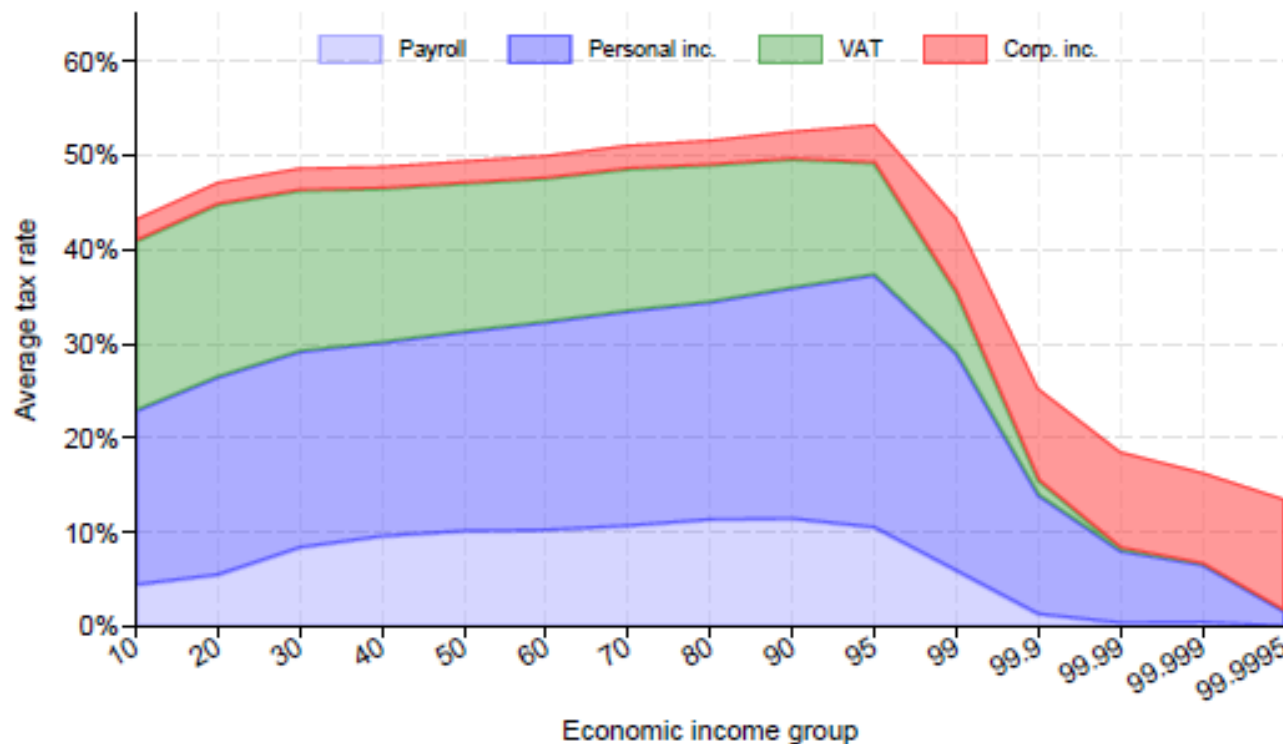
Finland (FI) & Norge (NO): Ligger kvar på högre nivåer än Sverige för att trygga sina välfärdssystem.

EU-snittet (EU): Utgör en rak och stabil mittlinje runt 40–41 % över hela 25-årsperioden.

SCB	Sverige
Eurostat	Finland
OECD	Norge

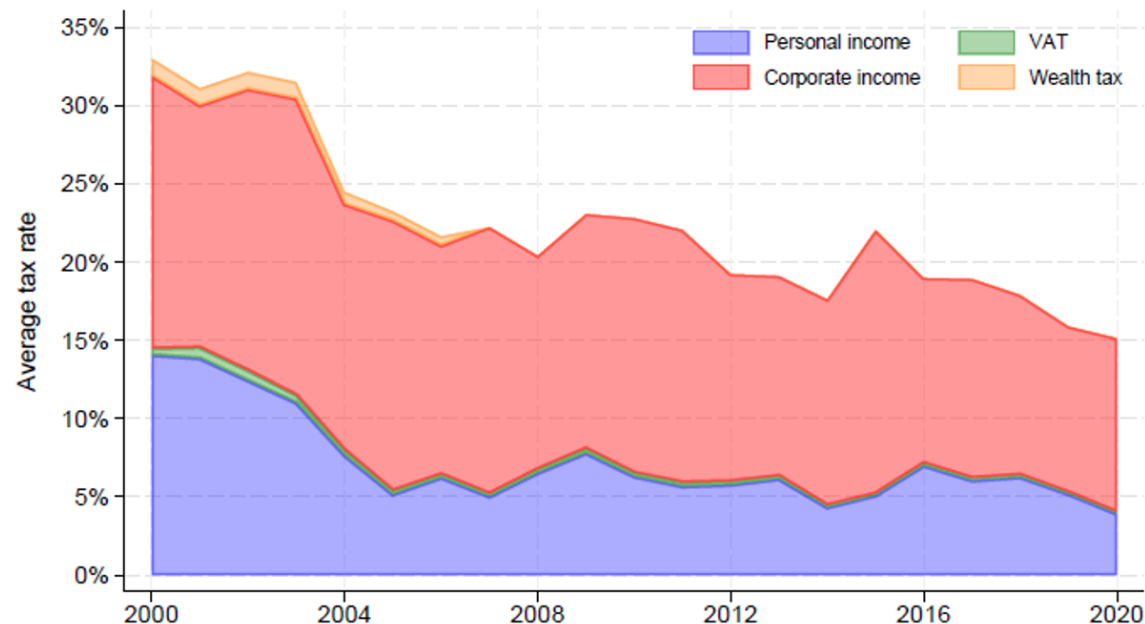
Effective Tax Rates by Income Groups

(c) Composition, Sweden

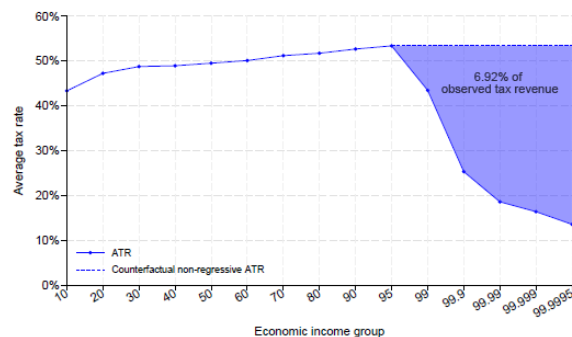

Effective Tax Rates Over Time

(a) Top 0.01%

(e) Counterfactual, Sweden

2025 = 189 miljarder kronor som teoretiskt saknas i skatteintäkter om de superrika hade skattat som de mest högvärlönde!

Ring, Marius. Seim, David and Zucman, Gabriel. 2026. *Personal Holding Companies, Tax progressivity, and Inequality*. National Bureau of Economic Research. Working paper 35534.
<http://www.nber.org/papers/w35534>

Holdingbolag (moderbolag) används av både små o stora företag

1. Ditt dotterbolag som bedriver **verksamhet** har bara risken inne i det bolaget – ej i ditt holdingbolag.
2. Dotterbolaget kan överföra sin vinst till holdingbolaget **helt skattefritt** som koncernbidrag och där använda vinsten till att köpa aktier, fastigheter, värdepapper.
3. Om du säljer ett dotterbolag med vinst är hela kapitalvinsten skattefri inuti holdingbolaget.
4. Först när du tar ut pengar till din privata plånbok som du betalar inkomstskatt. Är det ett fåmansbolag kan du ofta komma undan med 20% skatt istället för 30%.
5. I USA men ej i Sverige finns begränsningsregler för hur mycket man får föra över skattefritt.

Konsumtionsrespons MPC - 1 kr skattesänkning

Inkomstskick	Uppskattat	Konsumtion
Decil 1-3	0,70-0,85	Basbehov 1 kr, 0,7 – 0,85 omedelbart
Decil 4-7	0,35-50	Basbehov + buffertsparande + Amorteringar på lån
Decil 8-9	0,15-0,25	Finansiellt sparande
Decil 10	0,05-0,10	Pengarna till investeringar

Källa: Finanspolitiska rådet

Sänkta kapitalskatter driver ökade inkomstklyftor under 2000-talet

2004 Slopad arvsskatt och gåvoskatt

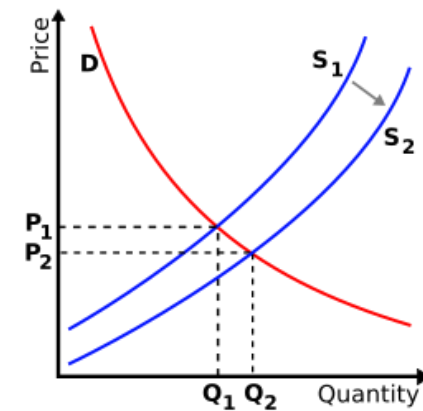
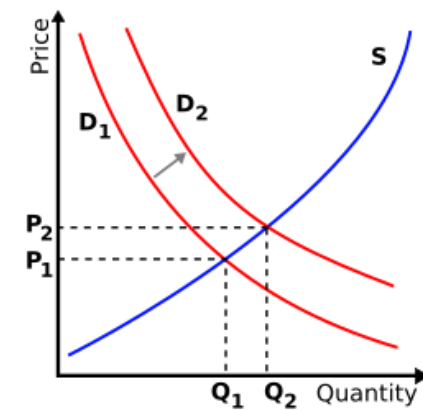
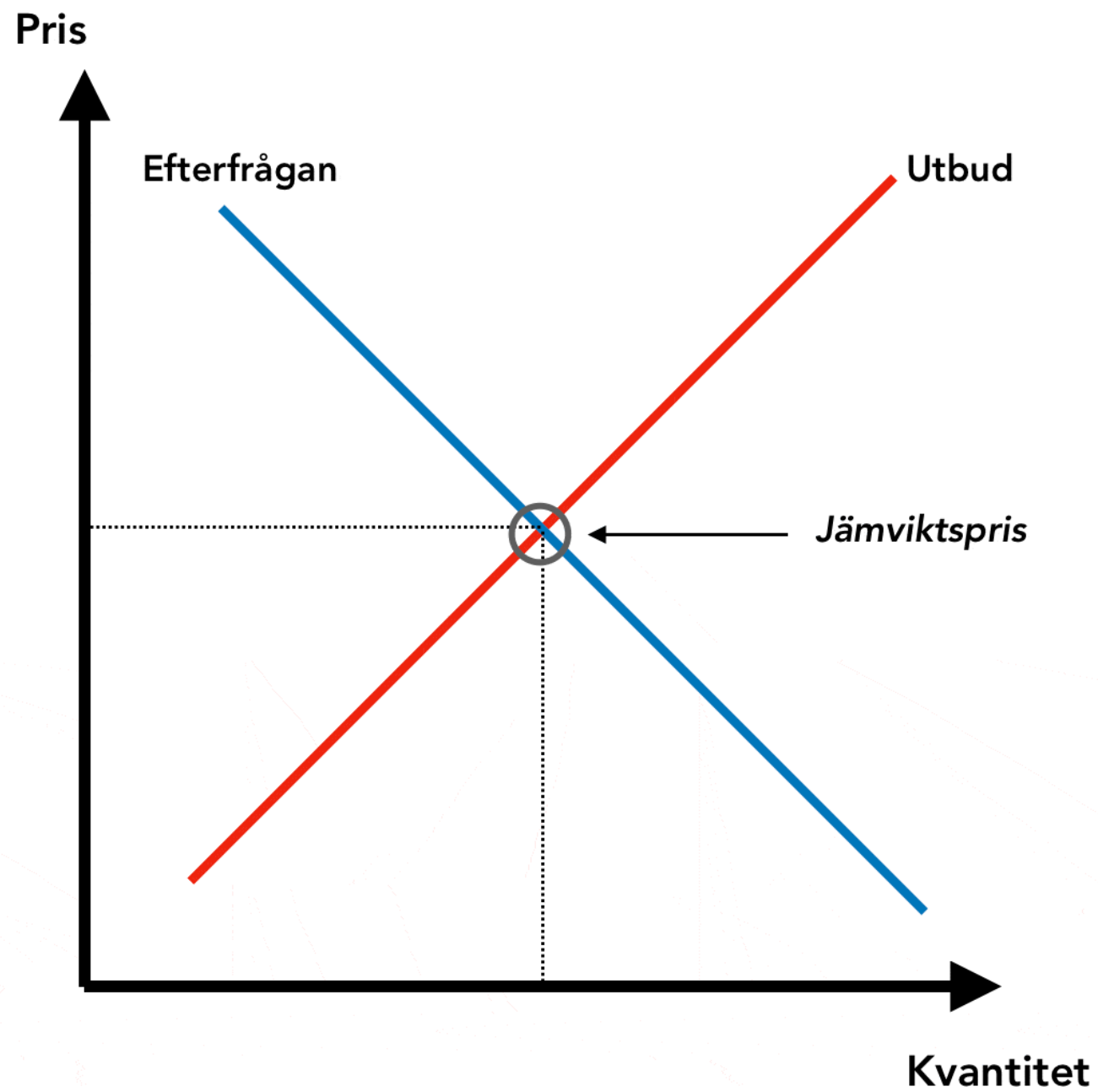
2007 Slopad förmögenhetsskatt

2008 Slopad statlig fastighetsskatt (kommunal fastighetsavgift med maxtak)

2012 Investeringsparkontot (ISK) införs. Istället för 30 % kapitalskatt betalas låg schablonskatt samt skattefritt grundavdrag på 300.000 kr

M, L, SD: helt skattefritt upp till 500.000 kronor

V förslag: Maxtak för ISK 2 miljoner kronor. Därefter 30%.

ICA Sverige:

Grossistverksamheten
och centralorganisationen
för de svenska
matbutikerna. Det är här
ICA-koncernens största
vinst genereras.

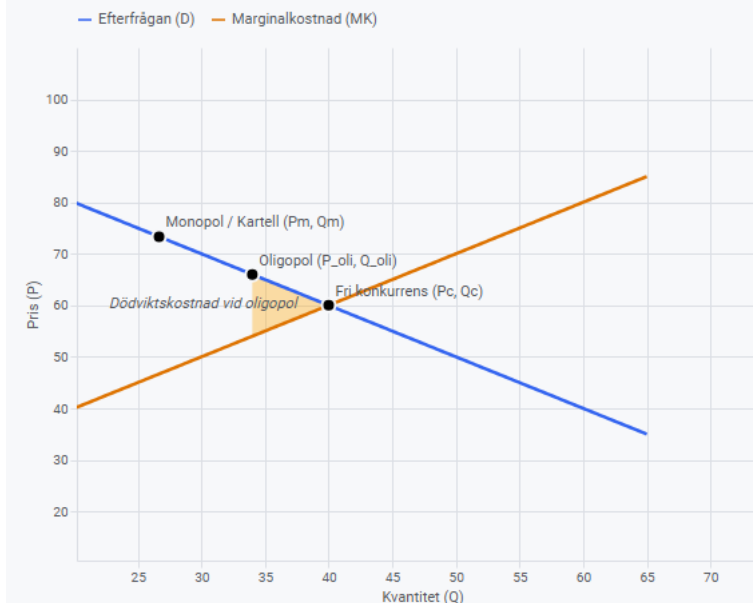
Oligopol är en marknadsform där en hel marknad domineras av ett **fåtal stora företag**.

Drivmedelsmarknaden: Circle K, OKQ8, Preem och ST1

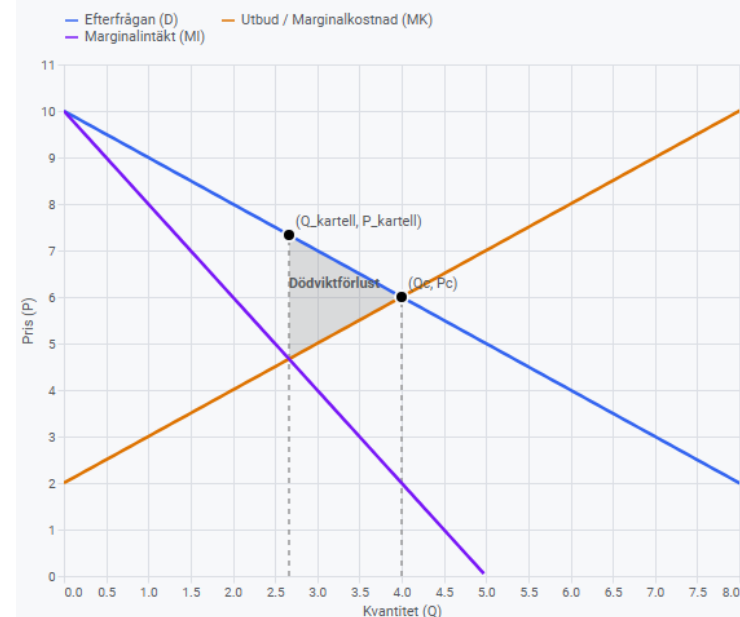
Bankmarknaden: De fyra storbankerna (SEB, Swedbank, Nordea och Handelsbanken) har historiskt dominerat marknaden för privatlån och sparande, vilket ofta leder till mycket likartade räntenivåer

Livsmedelsmarknaden: ICA, Coop och Axfood (Willys/Hemköp) kontrollerar tillsammans runt 90 % av dagligvaruhandeln, vilket ger dem en enorm marknadsmakt gentemot både leverantörer och konsumenter.

Dödviktskostnad vid Marknadsformer

Marknadsmakt och samhällsförlust under en kartell

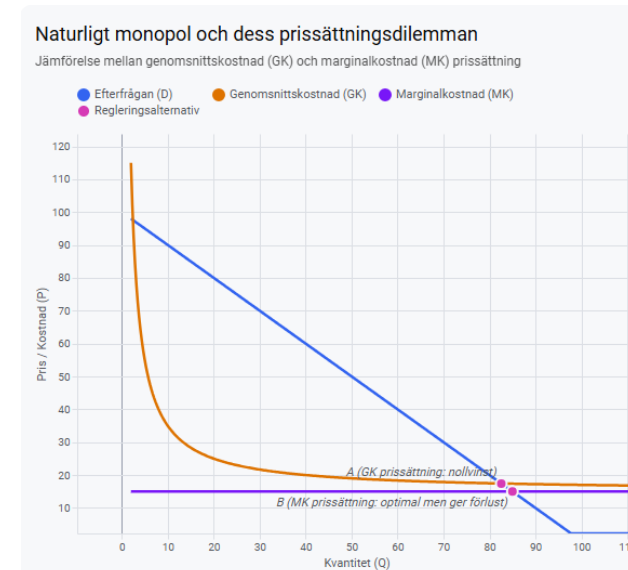

Privatisera inte skola vård o omsorg

1. **Vinstintresse vs. Samhällsnytta Skattepengar försvinner:** AB lagstadgat mål att gå med vinst,
2. **"Gräddfil" och segregation Aktivt bortval av olönsamma grupper:** minskat likvärdigheten i utbildningen.
3. **Sämre arbetsvillkor och nedskärningar på personal - Effektivisering på personalens bekostnad, Sämre pensionsavtal och löner:**
4. **Brist på insyn och demokratisk kontroll Affärshemligheter försvårar granskning: Förlorat medborgarinflytande.**
5. **Kostsamma system och byråkrati - kontrollbyråkrati Transaktionskostnader:** processen att formulera detaljerade avtal, utvärdera anbud

Privatisera inte "naturliga monopol".

1. **Saknas konkurrens. Monopolvinster. Högre priser och lägre produktion än vad som är samhällsekonomiskt effektivt.**
2. **Underhåll försummas för kortsiktig vinst.**
3. **Beredskap och Krisberedskap.**
4. **Regleringsbörda – Byråkrati – Övervakningsmyndigheter – Asymmetrisk information**

1. Naturliga monopol (Infrastruktur)

Här beror monopolet på att det krävs så enorma startinvesteringar att det vore ekonomiskt och fysiskt orimligt med konkurrenter.

Elnäten (t.ex. Vattenfall, Ellevio): Det finns bara en uppsättning elledningar dragna till ditt hus. Du kan inte välja vilket bolag som äger själva kabeln.

Kommunalt vatten och avlopp: Det grävs bara ner ett rörsystem för vatten under gatorna i en stad.

Järnvägsspåren (Trafikverket): Det finns bara en uppsättning räls mellan Stockholm och Göteborg. *(Däremot råder det fri konkurrens om vilka tågbolag, som SJ eller VR, som får köra på spåren).*

2. Lagliga eller statliga monopol

Monopol som skapats genom lagstiftning, ofta för att kontrollera en marknad av säkerhets- eller hälsoskäl.

**Mer kvar av lönen.
Mer till familj
och fritid.**

För ett rättvisare Sverige

Så får du mer pengar i plånboken med :

- Billigare mediciner
- Avgiftsfri kollektivtrafik för unga på kvällar, helger och lov
- Energiöverenskommelse för billigare el
- Höjt barn- och studiebidrag
- Avgiftsfri tandvård upp till 23 år
- Slopad karens
- Högre pensioner

Försvarskostnaderna har de senaste 5 åren ökat med nästan 110 miljarder.

1. Löpande konsumtionsutgift (ej investering). Ej ekonomisk avkastning eller bestående värde. Förbrukningsvaror. Ej skjuta till framtida generationer.
2. Långsiktig räntebörda. Framtida skatteintäkter till betala räntor istället för vård, skola och omsorg. ***Vi lånar tillbaka de skattesänkningar Vi gett till de rika och låter barnen betala.***
3. Undanträngningseffekt. Statens lån från de rika driver upp allmänna ränteläget. Kan bli dyrare för privata företag att låna till sina investeringar, vilket dämpar den ekonomiska tillväxten.
4. Lånen ger ökad penningmängd som skapar köpkraft i ekonomin som är större än produktionen vilket leder till inflation. Kan även leda till att försvaga vår valuta.

Slutsats: Beredskapsskatt om det är så bråttom – Miljardärerna kan bidra!

Varför finansbubblor, krascher, lågkonjunktuer och banker som skapar pengar?

Amsterdam 1637 Världens första finanskrasch - Tulpanmanin – svensken Johan Palmstruck var där. Fängelse i 7 år.

Stockholm Palmstruckska banken: Kopparmyntsdevalvering på grund av krig. 1661 Världens första banksedlar och bankrusning. Dödsstraff – benådning - 1668 staten räddar banksystemet och bildar Sveriges Riksbank.

Stockholm 1885 Sveriges första fastighetsbubbla spricker.

USA 1971 hade gett ut fler dollar än vad det fanns täckning i guld för att finansiera Vietnamkriget. Rikard Nixon anmälde en "tillfällig paus" i kopplingen Dollar – Guld när Frankrike och England ville ha ut guld. 1963-1966 Frankrike hämtade ut sitt guld från USA, det sista januari 2026.

NYA MARKNADER och EXPANSION

Lönsamhetskrav från investerare. Mättade marknader sänker efterfrågan. Överkapacitet. Nya behov.

Kapitalismen är effektiv på att producera - dålig på att fördela köpkraft.

Överproduktion = Underkonsumtion

Marknadsjakt

Monopolisering

Gränslöshet

< 1 % av de finansiella transaktionerna handlar om varuhandeln
99 % är rena kapitalflöden

Marx – fiktivt kapital

Kapitalackumulationen skapar finansiella kriser och överproduktion i förhållande till efterfrågemöjligheterna

Lågkonjunktur = pyspunka

Finanskrascher

Ofta fastighetsmarknaden

När du exempelvis lånar 1 miljon kronor för att köpa en bostad sker följande process i bankens datorsystem:

Balansräkningen utökas: Banken lägger till en *tillgång* på sin balansräkning (ditt skuldebrev, det vill säga ditt löfte att betala tillbaka miljonen plus ränta).

Kontopengar skapas: Samtidigt skapar banken en *skuld* till dig i form av en digital insättning på ditt bankkonto.

Nya pengar i omlopp: Denna miljon fanns inte i ekonomin sekunden innan. När du för över pengarna till bostadssäljaren har penningmängden i Sverige ökat med 1 miljon kronor.

De digitala pengar som du ser på ditt skärmkonto är i praktiken **ett löfte från banken** att de är skyldiga dig centralbankspengar. Det är dessa digitala affärsbankspengar (kontopengar) som utgör över 95 procent av alla pengar som rör sig i den svenska ekonomin i dag.

1. Kapitalkrav (Finansinspektionen)
2. Likviditetskrav och reservkrav (Riksbanken)
3. Efterfrågan och kreditprövning
4. Bankgarantin
5. Staten räddar banken

Vänsterpartiets skatteförslag:

- Tar bort ineffektiva skattenedsättningar på ca 40 miljarder
- Nej till regeringens skattesänkningar för miljonärer
- Återinför principen om lika skatt på lika inkomst, vilket innebär sänkt skatt för sjuka, arbetslösa, sjukpensionärer m.fl.
- Skattereduktion för avgift till fackförening.
- Avvisar regeringens nya jobbskatteavdrag
- Ingen som tjänar under 45 000 kr/mån får höjd skatt med Vänsterpartiets förslag.
- En statlig fastighetsskatt införs på villor med ett marknadsvärde över 8,5 miljoner kronor. Fastighetsskatten beräknas omfatta cirka 142 000 småhus, vilket motsvarar cirka 6 procent av Sveriges samtliga småhus. En begränsningsregel införs samtidigt, så ingen betalar mer än 4 procent av sin inkomst i fastighetsskatt.
- Utdelning och kapitalvinst från onoterade aktier ska beskattas med 30 procent.
- Utdelning och kapitalvinst från fåmansbolag ska beskattas med 30 procent.